

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИ БИЛАН ВЕНГРИЯ РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИ
ЎРТАСИДА
БИТИМ

ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ВА ЎЗARO ҲИМОЯЛАШ ТЎҒРИСИДА

2002 йил 28 октябрь, Будапешт

LexUZ шарҳи

Мазкур Битим Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 20 ноябрдаги 400-сонли «Ҳукуматлараро битимларни тасдиқлаш тўғрисида»ги қарори билан тасдиқланган.

(2003 йил 3 мартдан кучга кирган)

Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати билан Венгрия Республикаси Ҳукумати (бундан кейин «Аҳдлашувчи Томонлар» деб аталувчилар),

иккала Аҳдлашувчи Томоннинг ўзаро манфаати учун иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришни истаб,

бир Аҳдлашувчи Томон инвесторларининг инвестициялари учун бошқа Аҳдлашувчи Томон давлати ҳудудида қулай шарт-шароитлар яратиш ва қўллаб -қувватлаш мақсадида, ҳамда

ушбу Битимга мувофиқ инвестицияларни рағбатлантириш ва ўзаро ҳимоялаш бу соҳадаги амалий фаолликни қўллаб-қувватлашни эътироф этиб,

қуйидагилар тўғрисида аҳдлашиб олдилар:

1-модда
Таърифлар

Ушбу Битим мақсадларида:

1. «Инвестиция» атамаси бир Аҳдлашувчи Томон инвесторларининг бошқа Аҳдлашувчи Томон ҳудудида унинг қонунлари ва тартиботларига мувофиқ инвестицияланган барча турдаги активлари ҳамда уларга бўлган ҳуқуқларни билдиради, аммо нафақат уларни, хусусан қуйидагиларни ўз ичига олади:

а) кўчар ва кўчмас мулк, шунингдек ипотека, чегириб қолиш ҳуқуқи, гаров каби ҳар қандай бошқа мулкӣ (мулкка эгалик қилиш билан боғлиқ) ҳуқуқлар ҳамда шу сингари ҳуқуқлар;

б) компанияларнинг акциялари, жамғармалари ва қарз мажбуриятлари ёки компанияларда иштирок этишнинг ҳар қандай бошқа шакллари;

в) пул талабномалари ёки инвестициялар билан боғлиқ, молиявий қийматга эга бўлган мажбуриятларнинг бажарилиши юзасидан талабномалар;

г) интеллектуал ва саноат мулкига бўлган ҳуқуқлари, шу жумладан инвестициялар билан боғлиқ бўлган муаллифлик ҳуқуқлари, савдо маркалари, патентлар, саноат намуналари, техник жараёнлари, «ноу-хау», савдо сирлари, савдо номлари ва «гудвил»;

д) қонунга кўра ёки контракт ва қонунга мувофиқ ҳар қандай лицензиялар ва рухсатномаларга биноан, шу жумладан табиат ресурсларини тадқиқ қилиш, қайта ишлаш, қазиб олиш ёки фойдаланиш учун концессиялар асосида берилган ҳар қандай ҳуқуқлар.

Активлар инвестицияланган шаклдаги ҳеч қандай ўзгариш уларнинг инвестиция сифатидаги характериға таъсир кўрсатмайди, башарти, бундай ўзгаришлар ҳудудиға инвестициялар киритилган Аҳдлашувчи Томоннинг қонун ва қоидаларига мувофиқ амалға оширилган бўлса.

2. «Инвестор» атамаси бошқа Аҳдлашувчи Томон ҳудудида инвестицияларни амалға ошираётган исталган жисмоний ёки юридик шахсни англатади:

а) «Жисмоний шахс» атамаси ушбу Аҳдлашувчи Томоннинг қонунларига мувофиқ унинг фуқароси ҳисобланган исталган жисмоний шахсни билдиради;

б) «Юридик шахс» атамаси ҳар бир Аҳдлашувчи Томонга нисбатан унинг қонунчилигига мувофиқ юридик шахс сифатида рўйхатга олинган ва тузилган, ҳамда тан олинган ҳар қандай корхонани англатади. Венгрия Республикаси борасида ушбу атама, шунингдек юридик тузилмага эга бўлмаган, аммо унинг қонунларига кўра компания томонидан тан олинадиган исталган шахсни англатади.

3. «Даромадлар» атамаси инвестициялар натижасида олинган суммаларни билдиради, аммо нафақат уларни, хусусан сармояларнинг ўсишидан келадиган фойда, фоизлар, даромадлар, дивидендлар, роялти ёки мукофотларни ўз ичига олади.

4. «Худуд» атамаси:

а) «Ўзбекистон Республикаси»га нисбатан, халқаро ҳуқуқ меъёрларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси ўз суверен ҳуқуқлари ва юрисдикциясини амалга оширадиган худудни англатади;

б) «Венгрия Республикаси»га нисбатан, географик нуқтаи назардан фойдаланилганда Венгрия Республикасининг худудини англатади.

5. «Эркин конвертирланадиган валюта» атамаси, башарти, у исталган Аҳдлашувчи Томоннинг қоидаларига хилоф бўлмаса, халқаро операцияларда тўловлар учун кенг қўлланадиган, ҳамда асосий халқаро валюта бозорларида кенг миқёсда алмаштириладиган валютани билдиради.

2-модда

Инвестицияларни рағбатлантириш ва ҳимоялаш

1. Ҳар бир Аҳдлашувчи Томон ўз худудида бошқа Аҳдлашувчи Томон инвесторларини рағбатлантиради ва уларнинг инвестициялари учун қулай шарт-шароитлар яратади ҳамда ўз қонунлари ва меъёрий ҳужжатларига мувофиқ шундай инвестицияларни қабул қилади.

2. Ҳар бир Аҳдлашувчи Томон инвесторларининг бошқа Аҳдлашувчи Томон худудида амалга оширадиган инвестициялари ва даромадлари учун доимо адолатли ва тенг режим ҳамда тўлиқ ҳимоя ва хавфсизлик таъминланади.

3-модда

Миллий режим ва энг қулай режим

1. Ҳар бир Аҳдлашувчи Томон ўз худудида бошқа Аҳдлашувчи Томон инвесторларининг инвестициялари ва даромадлари учун ўз инвесторларининг инвестициялари ҳамда даромадлари ёки исталган учинчи давлат инвесторларининг инвестициялари ва даромадлари учун яратилганидан кам бўлмаган энг қулай режимни яратади.

2. Ҳар бир Аҳдлашувчи Томон ўз худудида бошқа Аҳдлашувчи Томон инвесторларига шундай инвестицияларни бошқариш, қўллаб-қувватлаш, фойдаланиш, эгалик қилиш ёки тасарруф этиш борасида ўз инвесторлари ёки исталган учинчи давлат инвесторларининг инвестициялари учун яратилганидан кам бўлмаган адолатли ва тенг ҳуқуқли қулай режимни яратади.

3. Ушбу модда 1 ва 2-бандларининг қоидалари исталган Аҳдлашувчи Томонни қуйидагилардан келиб чиқадиган исталган режим, имтиёзлар ёки енгилликларни бошқа Аҳдлашувчи Томон инвесторларига нисбатан татбиқ этишга мажбурловчи омил сифатида талқин қилинмаслиги лозим:

а) Аҳдлашувчи Томонлардан бирининг аъзоси бўлган ёки келгусида аъзоси бўлиши мумкин бўлган ҳар қандай мавжуд ёки келгусида ташкил этиладиган божхона уюшмаси ёки эркин савдо зонаси, молия уюшмаси ёки шундай уюшмалар ёки институтлар ёхуд минтақавий ҳамкорликнинг бошқа шакллари яратишга қаратилган шу сингари халқаро битимга аъзолиги;

б) тўлалигича ёки қисман солиқ солишга тааллуқли бўлган ҳар қандай халқаро битим ёки келишув;

в) Аҳдлашувчи Томонлар иштирокчиси бўлган ёки келгусида иштирокчиси бўлиши мумкин бўлган инвестициялар бўйича ҳар қандай кўп томонлама битим.

4-модда

Зарарларни қоплаш учун бадал тўлаш

1. Бир Аҳдлашувчи Томон инвесторининг бошқа Аҳдлашувчи Томон ҳудудидаги уруш, қуролли тўқнашув, фавқулодда ҳолат, исён, кўзғолон, фуқаролик тартибсизликлари ёки шу каби бошқа воқеалар оқибатида инвестициялари зарар кўрган инвесторлари учун бошқа Аҳдлашувчи Томон ўз инвесторлари ёки исталган учинчи давлат инвесторлари учун реституция, товон тўлови, бадал тўлаш ёки бошқа тартиботларни кўзда тутувчи режимдан кам бўлмаган қулай режимни яратади.

2. Ушбу модданинг **1-банди** қоидаларидан қатъи назар, бир Аҳдлашувчи Томоннинг бошқа Аҳдлашувчи Томон ҳудудида аввалги бандда қайд этилган ҳар қандай воқеа-ҳодисалар оқибатида қуйидагилар туфайли зарар кўрган инвесторларига:

а) уларнинг мулки куч билан ёки ҳокимият томонидан реквизиция қилинган ҳолда;

б) ҳарбий ҳаракат ёки вазият тақозо этмаган ҳолларда уларнинг мулки куч билан ёки ҳокимият томонидан нобуд қилинган ҳолларда, реквизиция даврида ёки мулки нобуд бўлиши оқибатида етказилган зарар учун бошқа Аҳдлашувчи Томон адолатли ва айнан бир хил бадал тўлайди.

Бадал тўловлари санасигача бўлган мақбул тижорат ставкаси бўйича фоизларни ўз ичига олади.

3. Тегишли тўловлар кечиктирмасдан, эркин тарзда ўтказиладиган ва эркин равишда конвертирланадиган маблағ бўлиши лозим.

5-модда **Экспроприация**

1. Бир Аҳдлашувчи Томон инвесторларининг инвестициялари бошқа Аҳдлашувчи Томон ҳудудида давлат тасарруфига ўтказилмайди, экспроприация қилинмайди, ёки уларга нисбатан давлат тасарруфига ўтказиш ёки экспроприация қилиш (бундан кейин «экспроприация» деб аталади) каби чоралар қўлланилмайди, жамоатчилик мақсадларида амалга ошириладиган чора-тадбирлар бундан мустасно. Экспроприация камситмаслик асосида, тегишли ҳуқуқий тартиботларга мувофиқ равишда ҳамда кечиктирмасдан, айнан бир хил ва самарали бадал тўловларини тўлаш тарзида амалга оширилади. Бундай бадал тўлаш экспроприация қилинган инвестицияларнинг бевосита равишда бўлғуси экспроприация тўғрисидаги қарор маълум бўлган вақтгача бўлган бозор қийматига тенг бўлиб, экспроприация ўтказиладиган санадан бошлаб ҳисобланадиган фоизларни ўз ичига олади, бадал тўлаш кечиктиришларсиз, самарали равишда амалга оширилади ҳамда эркин равишда ўтказиладиган конвертирланадиган валюта ҳисобланади.

2. Зарар кўрган инвестор ушбу моддада қайд этилган принциплар асосида ўз ишини, инвестициялари қийматини бошқа Аҳдлашувчи Томоннинг суд ёки бошқа мустақил органи томонидан тез орада кўриб чиқилишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

3. Ушбу модданинг **1-банди** қоидалари, шунингдек Аҳдлашувчи Томон унинг давлати ҳудудида амалда бўлган қонунларга мувофиқ рўйхатдан ўтказилган ёки ташкил этилган ҳамда бошқа Аҳдлашувчи Томоннинг инвесторлари ўз улушларига эга бўлган компаниянинг мулки экспроприация қилинган ҳолларда ҳам қўлланилади.

Компанияга бадал тўланиши зарур, у маҳаллий валютада ҳам тўланилиши мумкин.

4. Ушбу модданинг қоидалари инвестициялардан келган даромадларга нисбатан ҳам татбиқ этилади.

6-модда **Пул ўтказиш**

1. Аҳдлашувчи Томонлар инвестициялар ва даромадларга тааллуқли тўловларни эркин ўтказишга рухсат берадилар. Пул ўтказиш инвестициялар амалга оширилган Аҳдлашувчи Томоннинг қонун ва қоидаларига мувофиқ равишда эркин муомаладаги валютада ҳеч қандай чекловларсиз ҳамда асоссиз кечиктиришларсиз амалга оширилади. Бундай пул ўтказишлар, хусусан қуйидагиларни, аммо нафақат уларни ўз ичига олади:

а) инвестицияларни қўллаб-қувватлаш ёки кўпайтириш учун сармоялар ва қўшимча сармоялар;

б) соф фойда, фоизлар, дивидендлар ва бошқа кундалик даромадлар;

в) заёмларни тўлаш учун жамғармалар;

г) роялти ёки мукофотлар;

д) инвестицияларни бутунлай ёхуд қисман сотишдан ёки тугатишдан келган тушумлар;

е) инвестициялар амалга оширилган Аҳдлашувчи Томоннинг қонун ва қоидаларига мувофиқ инвестициялар муносабати билан хориждан ёлланган ва ишлашга рухсат этилган жисмоний шахсларнинг иш ҳақи ёки бошқа шу каби даромадлари.

2. Пул ўтказиш ҳар бир Аҳдлашувчи Томоннинг амалдаги қонун ва қоидаларига мувофиқ инвесторнинг барча боғлиқ молиявий мажбуриятлари бажарилгандан сўнг амалга оширилади.

3. Ушбу Битим мақсадларида, башарти, бошқа келишувлар мавжуд бўлмаса, Аҳдлашувчи Томоннинг амалдаги қонунларига мувофиқ белгиланган ва пул ўтказилаётган санада амалда бўлган расмий алмаштириш курси ҳисобланади.

7-модда **Суброгация**

1. Агар Аҳдлашувчи Томон ёки унинг тайинланган органи ўзининг инвесторларига бошқа Аҳдлашувчи Томон ҳудудидаги инвестициялар борасида берилган кафолат асосида тўловларни амалга оширса, бошқа Аҳдлашувчи Томон:

а) заём бўйича ҳам, шу мамлакатдаги қонун ёки қонуний битимга мувофиқ, ҳам инвесторнинг ҳар қандай ҳуқуқ ёки талабномалари биринчи Аҳдлашувчи Томонга ёки унинг тайинланган органига ўтишини, шунингдек;

б) юқорида қайд этилган Аҳдлашувчи Томонлардан биринчиси ёки унинг тайинланган органининг суброгация асосида, шундай инвесторнинг ҳуқуқ ва талабномаларини амалга ошириш, ҳамда инвестициялар билан боғлиқ мажбуриятларини ўз зиммасига олиш ҳуқуқини тан олиши лозим.

2. Топширилган ҳуқуқлар ва талабномалар инвесторнинг дастлабки ҳуқуқ ва талабномаларидан ортиқ бўлмаслиги зарур.

8-модда **Аҳдлашувчи Томон ва бошқа Аҳдлашувчи Томон** **инвестори ўртасидаги инвестицион низоларни ҳал этиш**

1. Бир Аҳдлашувчи Томон инвестори ва бошқа Аҳдлашувчи Томон ўртасида унинг ҳудудида амалга оширилган инвестициялар хусусида юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай низо Томонлар ўртасида музокаралар орқали ҳал этилади.

2. Агар бир Аҳдлашувчи Томон инвестори ва бошқа Аҳдлашувчи Томон ўртасидаги низо уни ҳал этиш тўғрисида ёзма хабарнома юборилган санадан бошлаб 6 ой мобайнида ҳал этилмаса, инвестор низони кўриб чиқиш учун:

а) ҳудудида инвестициялар амалга оширилган Аҳдлашувчи Томоннинг ваколатли судига; ёки

б) Вашингтонда 1965 йил 18 мартда имзоланган Давлатлар ва бошқа давлатлар фуқаролари ўртасидаги инвестицион низоларни ҳал этувчи Конвенциянинг қўлланилаётган қоидаларига мувофиқ Инвестицион низоларни ҳал этиш бўйича халқаро Марказ (ISCID)га, башарти, ҳар икки Аҳдлашувчи Томон ҳам ушбу Конвенциянинг қатнашчиси бўлса; ёки

в) БМТ Халқаро Савдо ҳуқуқи бўйича Комиссиясининг (UNCITRAL) арбитраж қоидаларига мувофиқ таъсис этилган судья ёки «ad hoc» арбитраж судига топшириши мумкин.

3. Арбитраж қарори низодаги ҳар икки томон учун ҳам тугал ва мажбурий ҳисобланади ва тегишли Аҳдлашувчи Томоннинг миллий қонунчилигига мувофиқ равишда кучга киради.

9-модда **Аҳдлашувчи Томонлар ўртасидаги низоларни ҳал этиш**

1. Аҳдлашувчи Томонлар ўртасидаги ушбу Битим қоидаларини талқин қилиш ва қўллашга тааллуқли бўлган низолар имкон қадар маслаҳатлашувлар ҳамда музокаралар орқали ҳал этилиши лозим.

2. Агар низо олти ой мобайнида ҳал этилмаса, исталган Томоннинг талабига кўра, низо ушбу модда қоидаларига мувофиқ урта аъзодан таркиб топадиган Арбитраж судига кўриб чиқиш учун топширилади.

3. Арбитраж суди ҳар бир алоҳида ҳолат учун қуйидаги тарзда ташкил этилади. Арбитражда кўриб чиқиш талабномасидан сўнг икки ой мобайнида ҳар бир Аҳдлашувчи Томон суднинг биттадан арбитражни тайинлайди. Ушбу иккита арбитраж учинчи давлат фуқароси бўлган Арбитраж суди Раиси (бундан кейин «Раис»)ни сайлайди. Раис бошқа икки арбитраж тайинлангандан сўнг уч ой мобайнида тайинланиши зарур.

4. Агар мазкур модданинг **3-бандида** белгиланган муддат мобайнида зарурий тайинловлар амалга оширилмаса, тайинловни ўтказиш учун Халқаро суд Президенти номига сўров юборилади. Башарти, Президент Аҳдлашувчи Томонлардан бирининг фуқароси бўлса, ёки ўзга сабаблар қайд этилган вазифани бажаришга тўсқинлик қилса, тайинловни амалга ошириш учун вице-Президент таклиф этилади. Агар вице-Президент Аҳдлашувчи Томонлардан бирининг фуқароси бўлса, ёки у ҳам қайд этилган вазифани бажара олмаса, тайинловни амалга ошириш учун Аҳдлашувчи Томонлардан бирининг фуқароси бўлмаган, лавозими кейинги ўринда турган Халқаро суднинг аъзоси таклиф этилади.

5. Арбитраж суди ўз қарорларини кўпчилик овоз билан қабул қилади.

6. Арбитраж суди ўз қарорларини қонунга ҳурмат асосида, ушбу Битим қоидаларига, шунингдек халқаро ҳуқуқ принципларига мувофиқ равишда қабул қилади.

7. Аҳдлашувчи Томонлар белгилаган шартлардан келиб чиққан ҳолда, Арбитраж суди ўз қоидаларини мустақил равишда белгилайди.

8. Ҳар бир Аҳдлашувчи Томон арбитраж жараёнидаги ўз арбитражи ва вакили билан боғлиқ харажатларни қоплайди, Арбитраж судининг Раиси учун сарфланадиган ва ўзга чиқимларни эса Аҳдлашувчи Томонлар тенг тарзда қоплайдилар. Арбитраж суди харажатларни ўзгача тарзда ҳам тақсимлаши мумкин.

9. Арбитраж судининг қарори ҳар бир Аҳдлашувчи Томон учун ҳам тугал ва мажбурий ҳисобланади.

10-модда **Бошқа қоидалар ва** **махсус мажбуриятларни қўллаш**

1. Масала, ҳам ушбу Битим ҳам иккала Аҳдлашувчи Томон иштирокчиси бўлган бошқа халқаро битим воситасида ҳал этилган бўлса, мазкур Битимнинг ҳеч қайси қоидаси бирон бир Аҳдлашувчи Томоннинг ёки бошқа Аҳдлашувчи Томон ҳудудидаги инвестицияларнинг эгаси бўлган унинг бирорта инвесторининг ўзи учун янада манфаатлироқ бўлган бирон-бир ҳуқуқий мақомдан фойдаланишига тўсқинлик қилмайди.

2. Бир Аҳдлашувчи Томоннинг бошқа Аҳдлашувчи Томон инвесторлари учун унинг қонун ва тартиботларига ёки келишувларнинг бошқа махсус қоидаларига мувофиқ яратадиган режимни мазкур Битимда кўзда тутилгандан кўра қулайроқ бўлса, бундай режимларнинг энг қулайи татбиқ этилади.

Ушбуни тасдиқлаган ҳолда, лозим тарзда ваколатланган қуйида имзо чекувчилар ушбу Битимни имзоладилар.

Будапешт шаҳрида 2002 йил 28 октябрда, икки асл нусхада, ўзбек, венгер ва инглиз тилларида тузилди, бунда барча матнлар бир хил кучга эга.

Талқин қилишда келишмовчиликлар юзага келган ҳолларда инглиз тилидаги матн асосий ҳисобланади.

(имзолар)